

Teadmussiirde programm 2027–2030

Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostöös Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele
Valdkonna arengukava	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035
Programmi nimi	Teadmussiirde programm
Programmi eesmärk	Eesti areng tugineb teaduspõhistele ja innovaatilistele lahendustele
Elluviimise periood	2027-2030
Peavastutaja	Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM) Haridus- ja Teadusministeerium (HTM)
Kaasvastutajad (valitsemisala asutused)	Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (ETAg) Haridus- ja Noorteamet (Harno) Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS) Sihtasutus Tallinna Teaduspark Tehnopol (Tehnopol) AS Metrosert AS Smartcap

Teadmussiirde programm 2027–2030	1
Sissejuhatus	2
Programmi elluviimiseks kasutatavad välisvahendite meetmed	4
Hindamised ja tõhustamiskavad	4
Hetkeolukorra analüüs ja olulised tegevused	6
Hetkeolukorra analüüs	6
Olulised tegevused	9
Programmi eesmärk ja mõõdikud	11
Rahastamiskava perioodiks 2027–2030	12
Programmi tegevused ja tegevuste täitmise analüüs	13
Ettevõtete innovatsiooni (MKM).....	13
Iduettevõtlus (MKM).....	16
Sektoritevaheline teadmussiire (HTM).....	17
Programmi juhtimiskorraldus.....	20
LISA 1. 2025. a programmi ja programmi tegevuste eelarve täitmine	20
LISA 2. Programmi teenuste kirjeldus (MKM)	23
LISA 3. Programmi teenuste kirjeldus (HTM)	25

Sissejuhatus

Teadmussiirde programm põhineb Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukaval 2021-2035, mille keskmes on arenguvajaduste lahendamine ning tootlikkuse ja lisandväärtuse kasv. Programm on koostatud saavutamaks TAIE teadmussiirde alaeesmärki „Eesti areng tugineb teaduspõhiste ja innovaatiliste lahendustele“. Tegemist on Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) ühisprogrammiga, mis **loob sünergiat teadus- ja arendustegevuse ja ettevõtluse vahel ning seob teadussüsteemi ühiskonna ja majanduse arengutega**, võimendades nii TAI ühiskondlikku kasu ja kasvatab ühiskonna teadusmahukust, sh panustades Eesti majanduse lisandväärtuse kasvu. Programmi ülesehitus lähtub arengukavast ning on jagatud tegevusteks, millest kaks panustavad ettevõtetele suunatud tegevustesse (MKMi valitsemisala) ja üks sektoritevahelisse teadmussiirdesse (HTMi valitsemisala).

Teadmussiirde programmi ülesanne on tagada **teadussüsteemi, ettevõtluskeskkonna ning ühiskonna teiste valdkondade (nt tervishoid, haridus, kultuur, sotsiaalsüsteem, keskkonnahoid jm) koostoime** selliselt, et eri valdkondades loodud uued teadmised, tehnoloogiad ja ideed leiaksid oskuslikult ja loovalt rakendust kestliku ühiskonna ja majanduse hüvanguks. Riigil tuleb suurendada stiimuleid ja toetada koostööoskuste arengut teadlaste, ettevõtjate ja avaliku sektori osaliste seas, et leida lahendusi nii ettevõtete arenguvajadustele kui laiemalt kogu ühiskonna ees seisvatele väljakutsetele. Programmis mõistetakse teadmussiirdena süsteemset, pikaajalist ja järjepidevat tootlikkuse ja heaolu kasvu soodustavat teadmusringlust, mitte lineaarset (tehnoloogiakeskset) protsessi teadustegevustest ettevõtlusse. Selles kontekstis toetab teadmussiire mitte ainult teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja majanduse hüvanguks, vaid ka teaduse mõjususe kasvu ja ühiskonna arenguvajadustele vastavate strateegiliste uurimissuundade kujundamist.

Teadmussiirde tegevuste raames **eelisarendatakse TAIE fookusvaldkondi**, mis on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse valdkonnad, kus on suurim potentsiaal koostööd tehes lahendada majanduse ja ühiskonna väljakutseid. Fookusvaldkondade arendamine lähtub era-, avaliku ja akadeemilise sektori koostöös sündinud fookusvaldkondade teekaartidest¹.

TAIE fookusvaldkonnad on järgmised:

- digilahendused igas eluvaldkonnas;
- tervisetehnoloogiad ja -teenused;
- kohalike ressursside väärindamine;
- nutikad ja kestlikud energialahendused;
- elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum.

Neli esimest fookusvaldkonda on ühtlasi ettevõtluse ja majandusliku, sh ekspordi arengupotentsiaaliga TAIE fookusvaldkonnad ehk **nutika spetsialiseerumise valdkonnad**.

Programmi koostamisel on arvestatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkidega ning aidatakse kaasa Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ülemaailmsete säästva arengu eesmärkide² saavutamisse, sh eesmärkidesse toetada kaasavat ja säästvat majandusarengut ja tööhõivet ning

¹ TAIE fookusvaldkonnad. Allikas: <https://www.taie.ee/taie-fookusvaldkonnad>

² Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid. Allikas: <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>

tagada kõigile inimväärne töö; toetada kestlikku tööstuse arengut ja edendada innovatsiooni ning tagada säästvad tarbimis- ja tootmisviisid.

2025. aastal toimus TAIE arengukava vahehindamine eesmärgiga anda hinnang tegevuste asjakohasusele ja rakendamise tõhususele ning uuendada nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondade teekaarte ettevõtliku avastusprotsessi meetodil. Vahehindamise tulemused selguvad 2026. aasta I kvartalis. Sellest sõltuvalt uuendatakse vajadusel 2026. aastal TAIE arengukava ja nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondade teekaarte.

Seos „Eesti 2035“³ strateegiliste sihtide ja tegevuskavaga

Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihi **tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik majandus** raames seatud eesmärgid kajastuvad TAIE arengukavas. Mitu TAIE arengukava, tulemusvaldkonna ja programmi mõõdikut on ühtlasi „Eesti 2035“ mõõdikud: teadustegevust ja innovatsiooni puudutavad TA kulud erasektoris, tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest ja teadlaste ja inseneride arv erasektoris 1000 elaniku kohta. Teadmussiirde programm tagab teadussüsteemi, ettevõtluse ja riigi koostoime ühiskonna ja majanduse hüvanguks, arvestades „Eesti 2035“ arengustrateegias esitatud arenguvajadusi kõigi viie strateegilise eesmärgi osas, sh arendades nutikaks ettevõtluseks vajalikke oskusi ja teadmisi, võttes kasutusele uusi lahendusi ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks (kiirendid, iduettevõtluse arendamine, toetused jm), soodustades teadmuse jõudmist ülikoolidest ja teadusasutustest praktiliste rakendusteni ettevõtluses või avalikus sektoris; kasvatades TAIE teekaartide rakendamisega Eesti majandusele ja ühiskonnale oluliste valdkondade teadus- ja arendusvõimekust; kujundades uute tehnoloogiate ja ärimudelite kasutuselevõtuks ja teadus-arendustegevuseks sobivat õigusraamistikku; soodustades ressursitõhusust ja innovatsiooni tööstusettevõtetes ja avalikus sektoris.

Programm panustab strateegia „Eesti 2035“ muutustesse:

- Majandus ja kliima: võtame kasutusele uued lahendused ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks, suurendame Eesti majandusele oluliste valdkondade võimekust, kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab

³ <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/materjalid>

uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi ning võtame kasutusele ringmajanduse põhimõtted.

– Riigivalitsemine: suurendame teaduse mõjusust ja mitmekesisust, hoides teaduse kõrget taset. Programmi struktuuris ei ole olulisi muudatusi võrreldes eelmise perioodiga.

Programmi elluviimiseks kasutatavad välisvahendite meetmed

Programmis kavandatud eesmärkide saavutamine on seotud järgmiste välisvahenditest rahastatavate tegevustega:

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

- Ettevõtete TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmine (sh arendusnõunikud ja kestlikkuse nõunikud erialaliitude juures).
- Rakendusuringute ja eksperimentaalarenduse programm.
- Ettevõtte arenguprogramm (sh ettevõtte arenguprogramm, ettevõtja tootearendusprogramm, arenduskeskuste toetus).
- Innovatsiooni- ja arendusosak.
- Innovaatilised riigihanked.
- Ida-Viru ettevõtjate ja Ida-Virusse investeerivate ettevõtjate teadmusmahukate tegevuste toetus.
- Kaitsetööstuse tootearenduse toetus.

Haridus- ja Teadusministeerium

- Teadusuuringute mõju suurendamine ning teadusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalse teadmussiidre suutlikkuse toetamine (ASTRA+).
- Temaatiliste teadus- ja arendustegevuse programmide rakendamine akadeemilise, era- ja avaliku sektori koosloome ja koostöö edendamiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades (TemTA).
- TAI-võimekuse tugevdamine ühiskonnas ning seda soodustava poliitikakeskkonna loomine (RITA+).
- Teadmusvõrgustike ning ettevõtlus- ja teadusringkondade sidemete loomine töötajate liikumise kaudu akadeemilise, era- ja avaliku sektori vahel (SekMo).
- Ida-Viru ettevõtluse teadmusmahukuse suurendamise toetus: teadusvõimekuse pakkumise arendamine Ida-Virumaal TA-võrgustiku loomiseks.
- Kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine (Kaisa).

Hindamised ja tõhustamiskavad

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (TAIE) vahehindamine viidi läbi 2025. a aprilli lõpust 2026. a jaanuarini.⁴ TAIE arengukava vahehindamise eesmärk oli hinnata rakendatud sekkumiste asjakohasust, tõhusust, katvust ja sünergiat ning sihtrühmade sobivust. Samuti teha ettepanekuid TAIE arengukava ja fookusvaldkondade juhtimismudeli täiustamiseks ning mõõdikute muutmiseks või täiendamiseks muutuv

⁴ TAIE koduleht. Allikas: <https://www.taie.ee/>

tegevuskeskkonnas, sh teha ettepanekuid nutika spetsialiseerumise valdkondade teekaartide uuendamiseks läbi ettevõtlikku avastusprotsessi.

Hindamine näitas, et TAIE arengukava strateegilised eesmärgid on muutunud geopoliitilises, majanduslikus ja tehnoloogilises tegevuskeskkonnas jätkuvalt asjakohased ning valdkondlikud arengukavad ei ole TAIE arengukavaga vastuolus. Samas praegu puudub terviklik ülevaade valdkondlikest TAIE-ga seotud tegevustest, nende edenemisest ja omavahelisest sünergiast TAIE eesmärkide suhtes. Oluline on süvendada koostööd HTM-i ja MKM-i ning valdkondlike ministeeriumide vahel eelkõige programmide kujundamise ja ajakohastamise tasandil ning koguda arengukavade kooskõlastamisel süstemaatiliselt infot TAIE eesmärkidesse panustavate programmide ja tegevuste kohta, et tugevdada TAIE seiret ja strateegilist juhtimist.

Möödikute hindamine näitas, et TAIE arengukava ja programmide tasandil kasutatakse üldiselt loogilisi ja rahvusvaheliselt võrreldavaid makromöödikuid, kuid nende tõlgendamine eeldab sügavamalt kontekstianalüüsi, mida põhinäitajad üksi ei võimalda. Mitmed senised andmekogumise praktikad on ettevõtjatele ebaproportsionaalselt koormavad, mida tuleb koostöös Statistikaametiga üle vaadata. Edasiseks on oluline täiendada arengukava seiret toetavate ja kvalitatiivsete andmeallikatega. Kombineeritud, nii kvantitatiivsel kui ka kvalitatiivsel analüüsil põhinev seire võimaldab makromöödikute muutusi sisulisemalt lahti mõtestada ning toetab tõenduspõhiseid juhtimisotsuseid.

Sekkumiste hindamine tõi esile, et TAIE arengu toetamiseks rakendatud meetmed on sisuliselt asjakohased, kuid nende mõju on vähendanud suur killustatus ja ebaühtlane fookus. Ressursside hajutamine väga erineva mahu ja sisuga sekkumiste vahel raskendab sekkumiste vahelist sünergiat ning suurendab taotlejate ja asutuste halduskoormust. Lisaks on teadmussiirde ja innovatsiooni toetamisel keskendunud peamiselt teadusasutuste ja erasektori koostööle, samas kui riigi ja kohalike omavalitsuste roll nutika tellijana on jäänud alakasutatuks. Edasiseks tuleks eelistada mahukaid programmitüüpi sekkumisi ning rakendada väärtusahelapõhist lähenemist, mis hõlmab kogu arendustsüklit alusuuringutest kuni turule jõudmiseni või laiemalt ühiskonnas rakendumiseni. Samuti on oluline tugevdada nõudluspoolset innovatsiooni, soodustades innovatsioonihankeid ja rakendusuuringute tellimist sh riigi ja KOV-ide kaudu, ning lihtsustada võimaluse korral taotlemise tingimusi, parandades nõustamise kvaliteeti ja info kättesaadavust.

Juhtimise ja rakendamise vaates näitas hindamine, et kuigi TAIE ja fookusvaldkondade juhtimismudelid on dokumentides kirjeldatud, ei ole need praktikas täies mahus toimunud. Juhtimise efektiivsust on pärssinud rollide ja vastutuse ebaselgus, juhtimismudelite sage muutmine ning asutustevahelise koostöö pealiskaudsus, hoolimata regulaarsetest kohtumistest. Ettevõtlik avastusprotsess on olnud TAIE elluviimisel oluline ja asjakohane, kuid kaasamistegevuste suur maht on tekitanud sihtrühmades väsimust ja ebaselgust kaasamise eesmärkide ning sisendi kasutamise osas. Edasiseks on vajalik hoida ajakohasena TAIE ja fookusvaldkondade juhtimismudelid (sh kooskõla TAIKS-iga), luua selge ja kasutajasõbralik juhtimisprotsesside kirjeldus ning suunata koostöökohtumised konkreetsete otsuste ja ühiste tegevusplaanide kujundamisele. Ettevõtlikku avastusprotsessi tuleks planeerida senisest läbimõeldumalt ja siduda tihedamalt fookusvaldkondade seire ja tegevuskavadega, tagades osalejatele selge tagasiside ja parema seose TAIE strateegiliste eesmärkidega tervikuna.

TAIE vahehindamise raport on kättesaadav kodulehelt <https://www.taie.ee/>.

Hetkeolukorra analüüs ja olulised tegevused

Hetkeolukorra analüüs

TAIE fookusvaldkondade juhtimine ja iga-aastane seire algas 2024. aastal, kus on keskne roll koostöiselt tegutsevatel EISi ja ETAGi fookusvaldkondade juhtidel. Alates 2025. aastast tugineb seire pidevalt uuenevale ja avalikult kättesaadavale statistikale. Seire tulemused nii fookusvaldkondade arengusse panustavatest teadlastest ja teadustöödest kui ülevaade fookusvaldkondade arengust ettevõtlussektori arengu kaudu, on pidevalt uuendatuna kättesaadavad lehelt taie.ee vastava fookusvaldkonna jaotise alt. Nii kvantitatiivsete kui kvalitatiivsete andmete uuendamise tegevused Eesti Teadusagentuur (ETAg) ja Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS).

<https://etag.ee/teadusagentuur/avalik-teave/statistika/raha-fv-projektides/https://public.tableau.com/app/profile/enterprise.estonia/viz/TAIEfookusvaldkonnad/VaIdkondadelene?publish=yes> Seire sisuline osa sünnib koostöös fookusvaldkondade ekspertkomisjonidega, kuhu kuuluvad ministriumide, ettevõtete, teadus- ja arendusasutuste, esindusorganisatsioonide ja teiste sidusrühmade esindajad. Ekspertkomisjonid aitavad suunata teadustegevust vastavusse ühiskonna ja majanduse vajadustega. Nad täidavad turutõmbe funktsiooni, jälgides projektide arengut ning tehes vajadusel sisulisi soovitusi tegevuste muutmiseks. **Seireraportid avaldatakse järgneva aasta I kvartalis. Raportid on leitavad TAIE arengukava kodulehelt ([link](#)).**

Muutuv julgeolekukeskkond on toonud kaasa akuutse vajaduse arendada kaitsetööstust ning innovatsiooni selles valdkonnas. Sellest lähtuvalt käivitatakse 2026. aastal kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevust toetavad meetmed ennekõike testimisvõimekuse arenguks ning tehisisintellekti võimekuste arendamiseks. Meetmete kaudu soodustatakse koostööd teadusasutuste, ettevõtete ja riigiasutuste vahel, et arendada tehnoloogiaid, mis toetavad nii riigikaitset kui ka laiemat ühiskonna turvalisust.

Läbiv probleem on olnud ettevõtjate ja akadeemia vähene koostöö, sh napp nõudlus rakendusuuringute ja innovatsiooni järele ning piiratud usaldus teadlaste võimekusse lahendada praktilisi probleeme. Suurendame teadmussiirde meetmetes oluliselt teadmussiirde ja **kommertsialiseerimise tegevuste tähtsust**, kaasame ettevõtteid ja nende ühendusi suunanäitajatena nii probleemide tõstatamisel kui hindamiskomisjonides ning tõstame rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduste osakaalu, toetamaks teadustöö jõudmist praktilisse rakendusse. Meetmete uuendustes on oluliselt **tihendatud koostööd ETAGi ja EISi vahel**, mis omakorda toetab otsest seost MKM ja HTM meetmete vahel.

Ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni toetamiseks käivitati ettevõtja teadus- ja arendustöötaja toetus ning jätkus ettevõtetele suunatud arendustoetuste rakendamine.

Eesti sai CERNi täisliikmeks, mis avab Eesti ettevõtetele mh võimaluse osaleda CERNi hangetes. Rahvusvahelist ettevõtlust ja teaduskoostööd edendati ka Artemise kokkulepete allkirjastamisega, mis avab Eesti ettevõtetele võimalusi osaleda NASA ja teiste riikide kosmoseuuringute projektides. Lisaks käivitati Brasiilias ja Ühendkuningriigis iduettevõtete kaasamise programmid, et aidata Eesti ettevõtetel laieneda uutele turgudele.

Investeeri AS Metroserdi all tegutseva rakendusuuringute keskuse esimesse ärisuunda – biorafineerimisse. Kokku käivitatakse viis ärisuunda: biorafineerimine, meditsiiniandmed,

vesinikutehnoloogiad, droonitehnoloogiad ning autonoomsed sõidukid. Rakendusuuringute keskuse eesmärk on pakkuda teenuseid ja koostöövõimalusi ettevõtete sisemise arendus- ja innovatsioonivõimekuse suurendamiseks.

AS Smartcapi juures käivitati Eesti Kaitsefond mahuga 100 miljonit eurot. Kaitsefondi eesmärk on arendada Eesti kaitsetööstust ning luua innovaatilisi kaitse- ja julgeolekualaseid võimekusi, et vastata kasvavale globaalsele nõudlusele.

Aastatel 2021–2023 hoidis Eesti riik teadus- ja arendustegevuse riigieelarvelise rahastuse tasemel 1 protsent SKP-st, mis võimaldas käivitada struktuurseid muudatusi ja pakkus süsteemile vajalikku stabiilsust. **Riigieelarve kärpete ja aastate vaheliste ümbertõstete tõttu langes 2024. aasta eelarves TAI rahastus aga üle mitmete aastate alla sihttaseme** ning jäi samale tasemele (0,96% SKP-st) ka 2025. aasta riigieelarves. 2027. aastal hoitakse TAI rahastuse taset 0,97% SKP-st.

2024. aastal ulatusid Statistikaameti andmetel **teadus- ja arendustegevuse kulutused Eestis 791 miljoni euroni, mis on läbi aegade kõrgeim tase** ning moodustab ligikaudu 2% SKPst. Kulutuste kasv viitab teadus- ja arendustegevuse rolli suurenemisele majanduses. **Kasvu vedas eelkõige ettevõtlussektor, mille panus moodustas ligikaudu 60% kogukuludest.** Ettevõtete teadus- ja arendustegevuse investeeringute kasv on seotud uute toodete ja teenuste arendamisega, peegeldades ettevõtete kasvavat võimekust innovatsiooni panustada. Samas on **erasektori huvi tellida teadus- ja arendustegevust avaliku sektori asutustelt jätkuvalt madal** – 2024. aastal rahastas avalik sektor ettevõtete teadus- ja arendustegevust kolm korda suuremas mahus (52,4 mln eurot) kui erasektor avalikus sektoris tehtavat teadust (16,7 mln eurot).

Ettevõtete innovatsioonisuutlikkus on viimastel aastatel pigem langust näidanud. Innovatsioonisuutlikkust iseloomustab **tööjõu tootlikkus** hõivatu kohta võrreldes EL keskmisega (samuti “Eesti 2035” mõõdik). See mõõdik oli kuni 2021. aastani tõusutrendis ja lähenes EL keskmisele, kuid järgnevatel aastatel on toimunud kukkumine 84 protsendilt (2021) 77,5 protsendile (2023). 2024. aastal halvenes tootlikkuse suhe Euroopa Liidu keskmisesse tõenäoliselt veelgi, kuna hõive püsis endiselt kõrgel ja majanduskasv jäi Euroopa Liidu keskmisele alla.

Euroopa innovatsiooni tulemustabeli põhjal **püsis Eesti 2025. aastal tugeva innovaatori tasemel**, paiknedes EL-is 11. kohal. Eesti innovatsioonitulemus ületas jätkuvalt EL keskmist, kuid võrreldes eelneva aastaga vähenes see mõnevõrra. Eesti tugevusteks on eelkõige riskikapitali kättesaadavus, kaubamärgitaotlused ning avaliku ja erasektori koostöö teaduspublikatsioonide kaudu, samuti tugev inimressurss ja digivõimekus. Nõrgemateks külgedeks on ressursitootlikkus, ettevõtete teadus- ja arendustegevuse riiklik toetamine ning väliskaubanduse struktuur kõrgtehnoloogiliste toodete osas. Pikemas vaates on Eesti innovatsioonivõimekus kasvanud ühe kiiremana Euroopa Liidus.

Eesti võimekus osaleda rahvusvahelise koostöös ja Euroopa liidu programmides on kasvutrendis. Euroopa Liidu teaduse ja innovatsiooni raamprogramm on Eesti teaduse jaoks suurim ja mõjukaim välisrahastuse allikas ning pakub rikkalikult võimalusi rahvusvaheliseks teadus- ja innovatsiooni alaseks koostööks nii teadus- ja arendusasutustele kui ka ettevõtetele. Praegune raamprogramm, järjekorras üheksas, pöörab võrreldes varasemate perioodidega enam tähelepanu innovatsioonile, hoides fookuse siiski teadus- ja arendustegevusel. Sarnast kurssi on võtmas ka uus raamprogramm, erilist tähelepanu pööratakse tiptasemel teadustegevuse kõrval teadusmahuka ettevõtluse arengule, sealhulgas idu- ja kasvuettevõtete rahastusele, kellele luuakse paremad võimalused ligipääsuks

riskikapitalile ning rahvusvahelistele koostöövõrgustikele. Püütakse tugevdada ELi sõltumatust, konkurentsivõimet, julgeolekut ja valmisolekut üleilmseteks kriisideks. Samuti on programmis oodata muutusena toetust kaheksa kasutusega (*dual-use*) projektidele ja tehnoloogiatele, mille kaudu raamprogramm muutub osaliselt ka Euroopa strateegilise julgeoleku ja kaitsevõime tugevdamise tööriistaks.

Kuigi läbirääkimised on alles käimas, siis eeldatav mõju Eesti majandusele avaldub eelkõige kõrgema lisandväärtusega töökohtade kasvus, tehnoloogiasirde kiirenemises, tootlikkuse paranemises ja ekspordivõimekuse tugevnemises. Eesti jaoks tähendab see võimalust tugevdada positsiooni nutika ja kestliku majanduse osana, suurendada ettevõtlussektori teadmusmahukust ning laiendada osalust Euroopa väärtusahelates. Tegelik saavutatav mõju Eesti majandusele sõltub suuresti Eesti taotlejate taotlemisaktiivsusest ja -edukusest.

Eestisse tulnud rahastuse osakaal raamprogrammi kogueelarvest on iga programmiperioodiga tõusnud. Kui võrrelda Eesti osalejate saadud ELi netotoetust projektides teiste ELi riikidega, on Eesti SKP järgi hetkel **3. kohal ja rahvaarvu kohta 7. kohal**. Kuigi enim võimekust näitavad osaluses üles ülikoolid, siis saab esile tõsta raamprogrammi projektides osalejate mitmekesisust. Käesolev programm alles kestab, kuid seni (2026 mai seisuga) on rahastuse pälvinud **229 Eesti asutust, leping on sõlmitud 639 projektiga ja Eesti asutustele on liidu toetust tulnud 313 mln euro ulatuses**, sh 32% toetusest on läinud Eesti ettevõtetele⁵. Arvestades kasvavat huvi ja võimalusi, sh Eesti riigipoolset tuge võrgustikes ja partnerlustes osalemiseks, võime eeldada, et raamprogramm koostoimes Euroopa Konkurentsivõime Fondiga jätkab olulise allikana, et **toetada terviklikku innovatsiooniahelat** alates teadus- ja arendustegevusest kuni katsetamise, arenduse ja kasutuselevõtni.

Suurimad väljakutsed

- Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni süsteem on jätkuvalt killustunud. **Erinevate ministeeriumite meetmed ja tegevused ei toimi piisavalt koostoimes.** See piirab nende mõju ning teadustulemuste jõudmist majandusse ja ühiskonda
- Suurim kitsaskoht on inimressursi vähesus. Teadlaste osakaalu kasvatamine ettevõtluses peab toimuma viisil, mis ei kahjusta teadus- ja arendusasutuste võimekust. Samal ajal, ettevõtetele parimate lahenduste leidmiseks peavad teadlased oskama teha koostööd ettevõtetega ning mõistma nende väljakutseid. Lisaks on probleemiks ka teadlaste järelkasv ja (teadmussiirde) doktorantuuri ebapopulaarsus.
- Eesti ühiskonnas ja majanduses on vähe nõudlust TA järele ja piiratud usaldus teadlaste võimekusse lahendada ettevõtete ja ühiskonna ees seisvaid praktilisi probleeme. Selge tellimuse puudumine muudab rakendusuuringute tegemise keeruliseks ja teadlastel on lihtne jääda harjumuspärase alusteaduse juurde. Samuti puudub teadusasutustes traditsioon tellimuspõhise teadustöö tegemiseks, mistõttu valmisolek praktilistele vajadustele vastata on piiratud. Teadusasutustel on ootus, et rahastaks rohkem rakendusuuringuid, kuid ilma selge tellijata nii avalikust kui ka erasektorist, ei jõua need rakendusse.
- **Teadmussiirde toimimist piiravad nii rahastus kui ka regulatiivse keskkonna kitsaskohad.** Riigipoolne rahastus sõltub liigselt Euroopa Liidu vahenditest. Riigiabi reeglite liiga range

⁵ Euroopa Horisondi dashboard. Allikas: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>

tõlgendamine, sealhulgas ametnike seas, koos vähese teadlikkusega intellektuaalomandi kasutamisest takistab teadustulemuste laiemat rakendamist.

- Ministeeriumide koostöö teadus- ja arendustegevuses on jätkuvalt killustunud – arendatakse paralleelseid, vähe seotud süsteeme. Et arendada ökosüsteemi tervikuna, mitte üksikuid meetmeid, on vaja senisest koordineeritumat ja sisulisemat lähenemist.
- Riigihangete turg on innovaatilistele ettevõtetele ja innovaatilistele toodetele-teenustele ebapiisavalt avatud. Seeläbi kannatavad nii avaliku sektori teenused (neid ei uuendata piisavalt) kui ka ettevõtete konkurentsivõime, sest riigihanked moodustavad koguturust olulise osa – olenevalt aastast 10–12% SKPst ehk ligikaudu 3 miljardit eurot aastas.
- Majanduskasvu taastamiseks on vajalik jätkata Eesti ettevõtete teadus- arendustegevuse ja innovatsiooni võimekuse kasvu toetavate meetmete rakendamist ning panustada eesmärki kasvatada erasektori teadus- ja arendustegevuste kulude jõudmist kahe protsendini SKP-st.
- Kaitsevaldkonna teadmussiirdetegevuste operatiivne ellukutsumine kooskõlas reeglitega, mis vastavad rahuaja tingimustele (sh riigihanked, riigiabi jt).

Olulised tegevused

Olulisemad programmi (arendus)tegevused MKM haldusalas

- Tulenevalt kokkuhoiu vajadustest vähenevad osaliselt ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamiseks kavandatud vahendid. Kärbete mõju on vähendatud võttes kasutusele varasematel aastatel kasutamata jäänud vahendid, mistõttu kõik kavandatud tegevused jätkuvad.
- **Jätkatakse eraõiguslike teadusasutuste tegevustoetusega**, mille korraldus liikus Haridus- ja Teadusministeeriumist 1. oktoober 2025 jõustunud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadusega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalasse ning vahendid suunatakse eelnimetatud ministeeriumi eelarvesse.
- **Viiakse ellu ettevõtete sisemist arendus- ja innovatsioonivõimekust tõstvaid erinevaid sekkumismeetmeid.** Jätkatakse innovatsiooni- ja arendusosakute toetusmeetmega, et võimaldada ettevõtetel koostöös innovatsiooniteenuse pakkujatega läbi viia esmaseid koostööprojekte. Jätkatakse ettevõtjate arenguprogrammiga, mis pakub teenuseid lähtuvalt iga ettevõtte spetsiifilistest arengutakistustest. Jätkatakse ka tootearenduse toetusmeetmega. Kõik eelpool nimetatud meetmed on rahastatavad struktuurivahenditest.
- **Jätkatakse rakendusuuringute programmi⁶ rakendamisega.** Programmi ülesanne on tehnoloogilise ja ärinõustamise ning projektide rahastamise kaudu suurendada Eesti ettevõtete rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduse mahtu. AS Metrosert rakendusuuringute keskuses jätkatakse ettevõtjatele suunatud teenuste käivitamisega viies valdkonnas: biorafineerimine, terviseandmed, droonitehnoloogiad, vesinikutehnoloogiad ja autonoomsed sõidukid.
- Ettevõtete arendusvõimekuse ja -valmiduse tõstmine eeldab terviklikult innovatsioonile keskenduvat tugistruktuuri, mistõttu **jätkatakse innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse kasvatamisele suunatud teenuste väljatöötamist.**

⁶ [Rakendusuuringute programm - Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus \(eas.ee\)](https://eas.ee)

- **Ettevõtete arendustegevust võimendatakse läbi EL-üleste võrgustike, partnerluste ja rahvusvaheliste organisatsioonide.** Jätkatakse ja tugevdatakse Eesti ettevõtete osalust Euroopa Kosmoseagentuuri pakutavates tegevustes, muu hulgas viies küberturbe missioonide kaudu läbi küberturvalisuse harjutusi kosmosesektorile.
- Jätkatakse **avaliku sektori** kui uuenduste eestvedaja rolli **võimestamist innovaatiliste lahenduste tellija ning turuloojana.** Accelerate Estonia kaudu kutsutakse *startupiliku* lähenemisega ellu lahendusi, mida on võimalik disainida Eesti uuteks konkurentsieelisteks. Innovatsiooni toetavate riigihangete kaudu suurendatakse riigi võimekust ja valmisolekut olla uudsete lahenduste referentskliendiks.
- Jätkatakse **iduettevõtete ökosüsteemi arendamist** Startup Estonia programmi kaudu, sh võimestatakse süvatehnoloogia valdkonna iduettevõtluse ökosüsteemi ja viiakse ellu teaduskiirendeid. Viiakse ellu pilootprogramme (grandid, koolitused, koostöömehhanismid) süvatehnoloogia iduettevõtete väljakutsete lahendamiseks ning nende toetamiseks.
- Jätkatakse Smartcapi **kaudu kohaliku riski- ja erakapitalituru arendamise tegevustega** ning kujundatakse pikaajaline tegevusplaan (2030) turu arendamiseks. Samuti jätkatakse rohefondi elluviimisega, mille eesmärk on koos erakapitaliga rahastada rohetehnoloogiate arendamisele ja ökosüsteemi potentsiaali realiseerimisele suunatud omakapitaliinvesteeringuid (aastatel 2022–2026 kokku 100 mln euro ulatuses, millele lisandub erakapitali panus). Fond on oluline toetamaks süvatehnoloogia elementidega ettevõtete pikaajalist arendustegevust, mis aitab muu hulgas muuta rohepöoret Eesti majanduse konkurentsivõimaluseks.
- Toetamaks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, **osaleb Eesti NATO 1-miljardi suuruses innovatsioonifondis ning selle investeeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis.** Fond ja kiirendi loodi vastukaaluks Euroopas esinevale probleemile, kus süvatehnoloogiamahukad ja kahese kasutusega tehnoloogiad on alarahastatud. Need on NATO loodud võimalused, mis aitavad tekitada ja rahastada uusi kahese kasutusega süvatehnoloogiaid arendavaid iduettevõtteid ning suurendavad koostööd läänes, vähendavad proteksionismi ja pakuvad turvalist rahastamist just strateegiliselt olulisi valdkondi silmas pidades.
- Jätkub 2024. aastal SmartCapi juurde loodud **kaitsefondi elluviimine.** Ulatuslikud muutused julgeolekukorras on suurendanud nõudlust kaitsetööstuse toodangu ja kaitsetööstuses kasutatavate tehnoloogiate järele, mistõttu on vaja luua soodne keskkond kaitsetehnoloogiate arendamiseks, sh läbi investeeringute ning tehnoloogiate testimise. 2025. aastal suurendati kaitsefondi mahtu 50 miljoni euro võrra.
- Jätkatakse riigi infosüsteemide ameti juurde loodud **Eesti küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teadusuuringute koordineerimisüksuse tegevuste kaasrahastamist.**
- Jätkatakse Eesti e-DIHi AIRE (AI&Robotics Estonia) toetamisega. Keskuse eesmärk on **toetada tööstusettevõtetes tehisintellektipõhiste ja robotikalahenduste kasutuselevõttu** ja vastava valdkonna üldist teadlikkuse kasvu.
- Jätkatakse Tehnopolü juhtimisel tehisintellekti programmi rakendamisega. Programmi eesmärk on **toetada tehisintellektipõhiste lahenduste arendamist ja kasutuselevõttu** eri ettevõtete ja teadusasutuste koostöös.

- Aastail 2022–2026 kaasrahastatakse Tartu Ülikooli rahvusvahelist ärikiirendit Creative Destruction Lab eesmärgiga **pakkuda teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtetele ligipääsu kapitalile ja rahvusvahelisele mentorite võrgustikule.**
- **Käivitatakse innovatsioonilaenu meede**, mille eesmärgiks on toetada tehnoloogiaettevõtete kasvu.

Olulisemad programmi (arendus)tegevused HTM haldusalas (esitab HTM)

- **TemTA** (temaatilise teadus- ja arendustegevuse) **programm** on suunatud teadus- ja arendusasutuste võimekuse ja koostöö kasvatamisele, et vastata ühiskonna, sh ettevõtete nõudlusele. Eesmärk on suurendada teadus- ja arendustegevuse mahtu ja kvaliteeti TAIE nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondades ning tagada nendes valdkondades järel- ja juurdekasv.
- Käivitub ministeeriumite strateegiliste uuringute programm, mille kaudu otsitakse teaduspõhiseid lahendusi riigi ees seisvatele suurtele strateegilistele probleemidele. Uuendatud kujul jätkub ka RITA+ programm, toetades riigi vajadustest lähtuvaid interdistsiplinaarseid rakendusuuringuid ja avaliku sektori võimekust teaduspõhise poliitika kujundamisel.
- **ASTRA+ programmi eesmärk** on tugevdada ülikoolide, teadusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekust. Toetust saab kasutada:
 - teadusasutuste üleseks koostööks,
 - teadlastele suunatud teadmussiirde teenuste käivitamiseks,
 - innovatsiooniküpsuse kasvatamiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades.
- **2027. aastal ASTRA+ uues voorus laiendatakse toetuse saajate** sihtgruppi ülikoolidele ja teadusasutustele lisanduvad rakenduskõrgkoolid ja ettevõtlusõppe fookusega erakõrgkoolid ning pannakse tugevam rõhk teadmussiirdele. Nn. arendusgrantide toetamiseks korraldatakse 2026 – 2028 a. kokku kolm taotlusvoor (toetus projekti kohta kuni 75 000 eurot, projektiperiood kuni 12 kuud) .
- Jätkuvad Õiglase ülemineku fondi toel elluviidavad projektid, millega kasvatatakse Ida-Virumaal asuvate kolledžite võimekust viia läbi teadus- ja arendustegevust piirkonna ettevõtete vajadustest lähtudes. Eesmärk on suurendada piirkonna teadmusmahukust, arendada põlevkivienergeetikale alternatiivseid lahendusi ning edendada koostööd teadusasutuste ja ettevõtjate vahel.
- Jätkuvad SekMo+ tegevused, mis aitavad tuua teadlasi ettevõtetesse ja avalikku sektorisse, tuua praktikuid teadusesse ning toetada doktorante, kes teevad oma uurimistööd koostöös tööandjaga.
- 2026. aastal käivitatakse kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevust toetavad meetmed. Esmalt keskendutakse kahele eesmärgile: (1) kaitsetehnoloogia testimis- ja sertifitseerimisvõimekuse rajamine Eesti teadus- ja arendusasutustes ning (2) tehisaru rakendamiseks laiapõhjalises riigikaitstes vajaliku taristu ja teadus- ning arendustegevuse kompetentsi arendamine. Loodav taristu ja kompetents on mõeldud toetama ka kaitsetööstuse ettevõtetes toimuvat innovatsiooni.

Programmi eesmärk ja mõõdikud

Tabel 1. Programmi mõõdikud

Programmi eesmärk	Eesti areng tugineb teaduspõhiste ja innovaatilistele lahendustele
--------------------------	--

Programmi mõõdikud	Tegelik			Sihtase				
Programmi mõõdikud	2023	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030
Teadlaste ja inseneride arv ettevõtlussektoris ja kasumitaotluseta erasektoris, arv 1000 elaniku kohta <i>Statistikaamet</i>	2,3	2,8		2,3	2,7	3,0	3,3	3,5
Ettevõtete investeeringud mittemateriaalsesse põhivarasse osakaaluna SKP-st, %, (mln/mld eurodes) <i>Statistikaamet</i>		3,7 (1,5 mld)		3,5	4 (1,8 mld)	4,4 (2,2 mld)	4,4 (2,6 mld)	4,6

Programmi erinevate planeerimistasandite mõõdikud peegeldavad laiemalt ühiskonna teadusmahukuse kasvu ning loodavate teadmiste ja tehnoloogiate siiret ja rakendamist ühiskonnas: kuivõrd erasektor (ettevõtted) peab oluliseks investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, kuivõrd kasvab teadus- ja arendustegevusega tegelevate inimeste arv, kuivõrd teevad omavahel tõhusat teadus- ja arendusalast koostööd akadeemiline, era- ja avalik sektor, mil määral otsitakse teadus- ja arendustegevuse ning teadmus- ja tehnoloogiasirde kaudu lahendusi ühiskonna ja majanduse väljakutsetele.

Teadlaste ja inseneride arv erasektoris on viimastel aastatel mõõdukalt kasvanud, ületades 2024. aastaks seatud sihttaseme. OSKA uuringute järgi on aga erasektoris nõudlust ennekõike madalama haridustasemega teadus- ja arendustöötajate ning inseneride järele, samas kui kõrgtehnoloogilisele majandusele üleminekuks oleks vaja pigem magistri- ja doktoriharidusega tippspetsialiste.

Rahastamiskava perioodiks 2027–2030

Rahastamiskavas kajastatakse programmi ja programmi tegevuste tasandi eelarved. Rahastamiskava koostamisel lähtutakse Rahandusministeeriumi poolt ette antud eelarvevahendite maksimaalsetest mahtudest.

Tabelis 2 kajastatakse programmi kulude eelarve eelseisva RES perioodi kohta, liigendatuna valitsemisalade ja programmi tegevuste lõikes. Ei sisalda investeeringuid, käibemaksu, tulusid, finantseerimistehingud ega amortisatsioonikulu.

Tabel 2. Rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Programmi rahastamiskava	Eelarve	Eelarve prognoos		
	2027	2028	2029	2030
Programmi kulud	-187 328	-205 075	-186 360	-107 521
Ettevõtete innovatsioon	-134 461	-159 018	-158 139	-106 855
Iduettevõtlus	-725	-744	-748	-666
Sektoritevaheline teadmussiire (HTM)	-52 142	-45 313	-27 473	0

Programmide eelarve ja eelarvelised muudatused on leitavad Rahandusministeeriumi kodulehel ([LINK](#)).

Programmi tegevused ja tegevuste täitmise analüüs

Ettevõtete innovatsiooni (MKM)

Tabel 3. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Luuakse vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni- ja arendustegevuse läbiviimiseks						
Tegevuse mõõdikud	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihtase)	2027 (sihtase)	2028 (sihtase)	2029 (sihtase)	2030 (sihtase)
Eesti koht EL-is ettevõtete toote või äriprotsessi innovatsiooni kategoorias		10	10	8	7	6	5

Statistikaameti mõõdik „Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest (suhe kogu müügitulusse), %“ on asendatud uue mõõdikuga, sest selle uuendamine ei olnud iga-aastane. Uus programmi tegevuse mõõdik on üks Euroopa Komisjoni European Innovation Scoreboard indikaatoritest (ettevõtete innovatsioon). European Innovation Scoreboard hindab riikide innovatsioonivõimekust ühtse indikaatorite raamistikuga.⁷ Kuna tegemist on uue mõõdikuga, siis on mõõdiku sihttase seatud võrdväärseks tegeliku tasemega.

Programmi tegevuse täitmine

Innovatsiooni ja T&A poliitika fookuses oli TAIE raames sekkumiste koondamine ja mõju tugevdamine. Rakendusuuringute keskuse teenuste käivitamiseks suurendati riigi osalust AS Metroserdi aktsiakapitalis ning avati esimene katse- ja arenduslabor. Korrastati TAIKS raamistik ja rakendusuuringute programmi (RUP) määrus ning suurendati teadus- ja arendustöötajate toetusi. Jätkati AIRE programmi ning alustati kiibikompetentsikeskuse ettevalmistamist.

Programmi tegevused

Tegevuse eesmärki saavutatakse läbi üheksa teenuse osutamise, millest suurimate eelarveliste mahtudega teenused on ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine ja toetamine ning ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise soodustamine. Teenuseid pakuvad majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, sh Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu.

Tegevuste kirjeldus

⁷ European Innovation Scoreboard. Allikas: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en#what-is-the-european-innovation-scoreboard-eis

- Tegevuse toel arendatakse **innovatsiooni soodustavaid teenuseid** ja kujundatakse ettevõtetele vajalik **tugisüsteem**. Lisaks luuakse ettevõtete vajadustest lähtuv **rakendusuringute ja eksperimentaalarenduse programm**, mille kaudu selgitakse välja ettevõtete TA-tegevustega seotud äri võimalused (äri liselt rakendatavad TA-tegevuste projektid) ja leitakse ettevõtetele sobivad TA-partnerid Eestist või välismaalt.
- Ettevõtete ja TA-asutuste koostöö ning ettevõtete innovatsioonivõimekuse suurendamiseks pakutakse **innovatsiooni- ja arendusosakuid**, rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks toetatakse ettevõtete **osalemist rahvusvahelistes ja EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes** (nt ESA, Eurostars jt).
- Tagamaks Eesti ettevõtete juurdepääs tehnoloogiatele ja toetamaks ettevõtteid tehnoloogiate ülevõtmisel, käivitatakse **digitaalse innovatsiooni keskused** (e-DIH). Seeläbi toetatakse Eesti osalemist digitaalse innovatsiooni keskuste (e-DIH) võrgustikes fookusega tehisintellektil ja robotikal. E-DIH-id on konsortsiumid, mida Eestis veab TalTech nimetusega AIRE (*AI and Robotics Estonia*). Konsortsium osutab VKE-dele arendusteenuseid.
- Eesti ettevõtete tehisintellekti (AI) kasutuselevõtu võimekuse parendamiseks, valdkondliku tootearendus- ja teadusarendustegevuse võimendamiseks ning sellega seonduva uusettevõtluse tekitamiseks käivitati Tehnopolis uus raamprogramm, mille tulemusi hinnati 2022. a lõpus, 2025. a programm jätkub.
- Suurendatakse **riigi rolli ja pädevust innovatsiooni eestvedajana ja turuloojana**, ning uudsete lahenduste hankijana, mille kaudu omakorda suureneb ka ühiskonna teadmusmahukust tervikuna.
- Pakutakse ettevõtetele terviklikult innovatsioonivõimekuse ja -valmisoleku kasvatamise teenuseid. Sellest lähtuvalt töötatakse välja ka vastav tugisüsteem, mille kaudu ettevõtted saavad osaleda eri infoüritustel, saavad ligipääsu eri analüüsidele ja turuseirele, palgata kvalifitseeritud tööjõudu, kaasata valdkondlikke eksperte, arendada ja osaleda eri koostöövõrgustikes, teha ekspertiise, diagnostikaid, analüüsida intellektuaalset kapitali jne.
- Jätkatakse ettevõtete vajadustest lähtuva rakendusuringute ja eksperimentaalse arenduse tervikliku programmiga (RUP), mis virtuaalse RTO-na (*research and technology organization*) toimib vahelülina ettevõtete ja (sh rahvusvaheliste) teadusasutuste vahel. Ettevõtetele võimaldatakse nii rahastust kui ka toetavaid tegevusi partnerite otsingurahvusvahelise võrgustumise jms näol. Lisaks teeb RUP ettepanekuid TA pakkumispoole kohandamiseks ettevõtjate vajadustele. Käivitatakse rakendusuringute keskuse tegevus AS Metroserti kaudu.
- Jätkatakse osakute, tootearenduse toetuse ning arenguprogrammi sekkumisloogikatega, mille eesmärk on pakkuda ettevõtetele erinevaid innovatsiooni (sh toote-, turu-, protsessi-, organisatsiooni-, personaliinnovatsiooni) soodustavaid teenuseid nii rahastamise kui ka toetavate teenuste näol. Arenguprogramm pakub ettevõtetele kompleksset, ettevõtte vajadustes lähtuvat lähenemist (nii toetust kui ka nõustamise, võrgustumise jms selliseid teenuseid).
- Jätkatakse ettevõtete osaluse toetamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes. Nimetatud tegevustes saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda organisatsioonide hangetel ning

töötajate mobiilsusmeetmetes (ESA ja CERN). Partnerlustes (nt Eurostars, Horizon Europe) saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda partnerluse spetsiifilistes tegevustes (taotleda toetusi, võrgustumine jms).

- Arendatakse Eesti kõrgtehnoloogia sektorit läbi kosmosestrateegia ja Euroopa Kosmoseagantuuri (ESA) programmide. ESA programmide eesmärk on tõsta Euroopa tehnoloogiasektori konkurentsivõimet ja koostööd kosmosevaldkonnas. Eesti on teinud investeeringud uute tehnoloogiate arendamise, teaduslike katsete ja selleks vajaliku aparatuuri arendamise, Maa kaugseire, telekommunikatsiooni, kosmose avastamise ja kosmose turvalisuse programmidesse. Eesti investeeringud jagunevad kolmeks peamiseks teemaks: küber, AI ja innovatsioon. Eesti majandusüksused saavad osaleda vastavates hangetes, mille raames viivad läbi TA tegevusi. ESA programmid aitavad Eesti ettevõtteid Euroopa süsteemiintegraatorite tarneahelatesse.
- Toetatakse ettevõtja digipöörde strateegia koostamist ja investeeringuid digipöördeks vajalikesse tegevustesse, arendustesse ja rakendustesse nii ettevõtetes kui tarneahelas. Mh toetatakse ettevõtete digitaalse teekaardi koostamist ja selle alusel strateegia valmimist ning kaasrahastatakse vastavaid investeeringuid.
- Kiibitehnoloogia on iga arenenud riigi jaoks strateegiline ala, kuna (süva)tehnoloogiapõhine ettevõtlus toetub suuremal määral kiipidele. Eesti ettevõtetel on kõrge barjäär sisenemaks kiibi tarneahelasse, samuti on madalad ka teadmised. Loodud kiibikompetentsikeskuse pakub ettevõtetele juurdepääsu nii tehnilistele teadmistele kui eksperimentaalarendusele (tarkvarakeskkonnad disainimiseks, valideerimiseks jms) kiipide valdkonnas. Konsortsiumi moodustavad EIS, Metrosert (RUK), Eesti Elektroonikatööstuse Liit.
- Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks toetatakse vajalikku teadmussiiret ettevõtetes (märksõnad: ringmajandus, madalsüsinikutehnoloogiad, energiantensiivne tööstus). Toetatakse tegevusi ettevõtetes, mis aitavad ettevõtetel kohandada ärimudeleid madalsüsiniku- ja ringmajanduse põhimõtetele vastavaks ning arendada säästvaid tehnoloogiaid. Tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi kogumahus 9 miljoni euroga.
- Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisel saadavate vahendite raames toetatakse integreeritud Euroopa Liidu ülestes vesiniku väärtusahela teadus- ja arendustegevuse projektide elluviimiseks.
- Õiglase ülemineku fondi raames soodustatakse Ida-Viru piirkonna majanduse mitmekesistamist, sh kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamise kaudu. Selleks suurendatakse ettevõtjate teadusmahukust ja koostööd teadus- ja arendusasutustega mahus 25 miljonit eurot.
- Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist.
- Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega (*Accelerate Estonia*).
- Toetatakse eksperimenteerimise raamistiku läbi innovaatiliste toodete ja teenuste turuletulekut.

- Kaasrahastatakse küberturvalisuse arendamisele suunatud Eesti koordinatsiooniüksuse loomist, vastav eelarve kajastub digiühiskonna tulemusvaldkonna programmis.

Lisa 2 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Iduettevõtlus (MKM)

Tabel 4. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut						
Tegevuse mõõdikud	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2029 (sihttase)	2030 (sihttase)
Riskikapitali maht, mln eurot <i>Startup Estonia</i>	353	351,7	>500	>500	>500	>500	>500

Programmi tegevuse täitmine

Iduettevõtluse arendamisel keskenduti süvatehnoloogia ja kapitali kättesaadavuse parandamisele. Käivitati süvatehnoloogia arenguprogramm, moodustati idusektori nõuandev kogu ning töötati koos OECD-ga läbi idusektori arengut ja teadusmahukust käsitlevad analüüsid. Meetmed olid suunatud iduettevõtete rahvusvahelise konkurentsivõime ja teadmussiirde tugevdamisele.

Programmi tegevused

Tegevus hõlmab kahte teenust, mille raames luuakse teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete **arenguks vajalik keskkond**, toetamaks teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtete ettevõtte kõigis arengufaasides, iduettevõtete loomist ja arendamist ning olulise kasvu saavutamist rahvusvahelistel turgudel. Sealjuures aktiveeritakse eelseemne- ja seemnefaasi **investeeringutega** turgu teadus- ja tehnoloogiamahukates sektorites, sh aidatakse suurendada kapitali pakkumist teadusmahukatele kõrgtehnoloogiat arendavatele ettevõtetele, mille puhul turul ei pakuta piisavalt erakapitali ettevõtete arengu tagamiseks. Lisaks toetatakse iduettevõtete **innovatsiooni ning intellektuaalomandi loomist ja rakendamist** kõigis majandusharudes. Nimetatud tegevuste tulemuslikkuse hindamiseks töötatakse välja ja rakendatakse tõhus ja vajaduspõhine **iduettevõtluse seiresüsteem**. Teenuseid pakub majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, sh Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu.

Tegevuste kirjeldus

- Jätkatakse iduettevõtluse ökosüsteemi tervikliku toetamise ja arendamisega Startup Estonia programmi kaudu kogumahu 8 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest.
- Samuti jätkatakse teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamise tegevuskava elluviimist. Kuna kõrgtehnoloogiliste iduettevõtete toote või teenuse arendus- ja ärimudelid põhinevad suuresti teadus- ja arendustööl ja sellega seotud intellektuaalsel omandil, on nende ettevõtete arendustöö aja- ja ressursimahukam. Vastavat segmenti sihtivaid kiirendeid pakub Startup Estonia.
- Käivitatakse New Nordic DeepTech Valley (Uus Põhjala Süvatehnoloogiaorg). Edendatakse riikidevahelisi koostööprojekte Baltikumi/Põhjamaade vahel, kuna tänane riikidevaheline koostöö idusektori toetamisel on vähene.

- Toetatakse tervisetehnoloogia iduettevõtluse ökosüsteemi arendamist. TAIE fookusvaldkondades on puudu süsteemsetest iduettevõtluse võimestamise terviklahendustest erinevates süvatehnoloogia alavaldkondades. Tervisetehnoloogiad on üks valdkond, milles Eestil on võimalus tuua turule globaalse potentsiaaliga kiirelt skaleeritavaid lahendusi. Lisaks üldise ökosüsteemi arendamisele ja kiirendite ellu kutsumisele jätkatakse riigi osalusega fondide rahastamist (rohetechnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust, sh nihkub fookus süvatehnoloogia terviklikule sekkumisloogikale.
- 2024. aastal käivitati AS Smartcap'i juures Eesti Kaitsefond (100 miljonit eurot)
- Jätkatakse rahvusvahelise ärikiirendi Creative Destruction Lab'i Eesti haru toetamist.
- Toetamiseks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, osaleb Eesti NATO 1 mld euro suuruses innovatsioonifondis (Eesti kogupanus on 30 miljonit eurot) ning selle investeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis (kogumahuks 2,85 miljonit eurot).

Lisa 2 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Sektoritevaheline teadmussiire (HTM)

Tabel 5. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine						
Tegevuse mõõdikud	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihtase)	2027 (sihtase)	2028 (sihtase)	2029 (sihtase)	2030 (sihtase)
Erasektori poolt rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal, % <i>Statistikaamet</i>	5,3 (2024)		10,5	12,5	12,5	12,5	
Doktorikraadiga teadlaste ja inseneride arv 1000 tööealise elaniku kohta <i>Statistikaamet</i>	3,8 (2023)		3,5	≥3,5	≥3,5	≥3,5	
Era- ja avaliku sektori ühispublikatsioonide arv miljoni elaniku kohta, tase EL keskmisest (EL keskmine = 100), % <i>European Innovation Scoreboard</i>	187		195	207	213	225	
Sotsiaalmajanduslikele rakendustele suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest, % <i>Statistikaamet, HTM</i>	25 (2022)		28	28	28	28	

Programmi tegevused

Tegevusega luuakse eeldused uute teadmiste ja tehnoloogia liikumiseks akadeemilise sektori, ettevõtluse ja avaliku sektori vahel ning toetatakse teadmussiirde võimekuste kasvu.

Teadustöötajate era- ja avalikus sektoris nõuab TA asutuste ja kõrgkoolide muutumist ettevõtlikumaks, ja suuremat suhtlust partneritega väljaspool akadeemilisi ringkondi, rakendusüuringute kavandamise ja juhtimise oskuse tõstmist ning aktiivse rolli võtmist ettevõtlikus avastusprotsessis. Selle jaoks toetatakse **teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalset teadmussiirde võimekust ja koostöötegevusi** teadusasutuste endi vahel ning ettevõtetega.

Soodustatakse **teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist** akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel, mille tulemusena tekib tõhus teadmusringlus, senisest enam teadlasi liigub ettevõtete ja teadusasutuste vahel, paranevad ettevõtete oskused teadustulemusi rakendada ja kohandada ning kasvab ettevõtluskogemustega teadlaste arv teadusasutustes, mis aitab paremini ühiskonna nõudlusele vastavat teadustööd planeerida. Toetatakse ülikoolide ja ülikooliväliste tööandjate koostöös pakutava doktorantuuri (**teadmussiirde doktorantuuri**) elluviimist, mille puhul doktoritöö valmib tööandja vajadusi arvestades.

Majanduse ja ühiskonna vajadusest lähtuva piisava ja kõrge kvaliteediga teadmuse pakkumiseks TAIE fookusvaldkondades viiakse ellu **temaatilised teadus- ja arendustegevuse programmid** akadeemilise, era- ja avaliku sektori koosloome ning koostöö edendamiseks. Temaatilistes programmides keskendutakse TAIE fookusvaldkondade teekaartide koostamise käigus välja selgitatud konkreetsetele uurimissuundadele ja -teemadele, kus on nõudluse põhjal vajalik kasvatada uurimistööde mahtu, algatada uusi uurimisteemasid, kasvatada teadus- ja arendustöötajate järelkasvu (sh ettevõtetele) ja värvata tippteadlasi.

Arvestades järjest kriitilisemaks muutuvat julgeolekuolukorda arendatakse teadus- ja arendustaristut, mis toetab Eesti kaitse-, julgeoleku- ja kahese kasutusega tehnoloogiate arendust. Kaitsetehnoloogia testimisvõimekus luuakse teadusasutuste juurde neljas valdkonnas: liikuvus, tulejõud, energia ja kõrgenergeetilised materjalid. Samuti arendatakse andmelao ja tehisaru taristut, et toetada riigikaitselisi eksperimentaalarendusi ja otsustusprotsesse ning võimaldada loodud lahenduste rakendamist.

Toetatakse **riigiasutuste TAI-alase võimekuse kasvatamist**, et teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuste tulemusi rakendataks avalikus sektoris senisest enam ja tõhusamalt ning selleks oleks kujundatud soodne poliitikakeskkond. Suurendatakse riigi rolli teaduse strateegilisel suunamisel, sh tugevdatakse teadus- ja arendusasutuste võimekust viia läbi rakendusüuringuid ühiskonna väljakutsete lahendamiseks ning toetatakse ministeeriumide ja erialaliitude teadus- ja arendusalast kompetentsi ja võimekuse kasvu. Meetmete tegevused aitavad luua nõudlust TAI järele ning soodustavad koostööd ja TAI-tegevuste koordineerimist avalikus sektoris, sh **teadus- ja arendusnõunike võrgustikutegevuste, interdistsiplinaarsete haldusalade üleste rakendusüuringute** jms kaudu.

Tabel 6. Programmi tegevuse kirjeldus

Teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse arendamise toetamine
<i>Teadusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde teenuste arendamine, sh:</i> <i>Jätkub toetusskeem TA-asutuste ning kõrgkoolide teadmussiirde ja ettevõtluskoostöö võimekuste arendamiseks (ASTRA+). Toetatakse ettevõtliku kõrgkooli ja teadusasutuse arendamiseks vajalikke tegevusi, sh pädevuse suurendamist teadmussiirdeprotsesside</i>

valdkonnas, tõhusa teadus- ja teadmussiirde juhtimissüsteemi ja -teenuste väljatöötamist, teadmussiirde alaste pädevuste arendamist, sh teadmussiirdeüksuste personali koolitust, stažeerimist, õppevisiite, võrgustike loomist jms. Muu hulgas toetatakse spin-off-ettevõtluse ja teadmuse jätkusuutliku turupõhise kommertsialiseerimise mudeli arendamist ning intellektuaalomandi kaitse võimaluste ja võimekuse parandamist, soodustatakse asutustevahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel ja pakkumisel (nt Adapter-tüüpi tegevustes, ühislaborite, testkeskkondade, demoalade jm arendamisel jms). Tegevuste raames on kavandatud nii programmilisi ühistegevusi kui asutusekeskseid toetusi. • <i>Ida-Viru ettevõtluse teadmusmahukuse suurendamiseks jätkatakse 2023. a käivitatud Õiglase Ülemineku Fondi meetme elluviimist teadusvõimekuse pakkumise arendamiseks ja teadus- ja arendustegevuse võrgustiku loomiseks Ida-Virumaal. Muu hulgas hõlmavad tegevused teadus- ja arendustegevuse toetamist piirkonna ettevõtete ja asutuste vajadustele vastavates uurimissuundades, tehnoloogiate tutvustust, ühislaborite arendamist, välistippspetsialistide kaasamist, teavitus- ja populariseerimistegevusi valitud uurimissuundades, piirkonna siirdeprotsesside seiret ja hindamist, kohalike kogukondade kaasamist TA-tegevustesse jms.</i>
Teadus- ja arendustegevuse toetamine TAIE fookusvaldkondades
Ettevõtete ja ühiskonna vajadustest lähtuva teadus- ja arendustegevuse toetamine, sh: • <i>Viiakse ellu temaatilisi teadus- ja arendustegevuse programme TAIE fookusvaldkondade teekaartide alusel. Tegevuse raames tugevdatakse temaatilist uurimistegevust ennekõike rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduste osas, uute rakenduslike uurimissuundade väljaarendamist, teadlaste järelkasvu, koostöötegevusi, uurimistulemuste turustamist ja kommunikeerimist ning muid vajalikke tegevusi vastavalt fookusvaldkondade teekaartidele. Programmi raames soodustatakse teadlaste ja ettevõtjate ühise suhtlusruumi loomist.</i> • <i>Kaitsetehnoloogia testimisvõimekus luuakse teadusasutuste juurde neljas valdkonnas: liikuvus, tulejõud, energia ja kõrgenergeetilised materjalid. Samuti arendatakse andmelao ja tehisaru taristut, et toetada riigikaitselisi eksperimentaalarendusi ja otsustusprotsesse ning võimaldada loodud lahenduste rakendamist.</i>
Teadustöötajate sektoritevahelise liikuvuse ja teadmiste ringluse toetamine
• <i>Toetatakse teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel. Jätkatakse teadlaste toetamist liikumisel teistesse sektoritesse ning ettevõtluskogemusega inimeste kaasamist õppe- ja teadustegevustesse kõrgkoolides ja teadusasutustes. Toetatakse ülikoolide ja ülikooliväliste tööandjate koostöös pakutava teadmussiirde doktorantuuri elluviimist.</i>
Riigiasutuste teadus- ja arendusalase võimekuse suurendamine
• <i>Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise programmi (RITA+) kaudu rahastatakse Eesti riigi vajadustest lähtuvate sotsiaal-majanduslike eesmärkidega interdistsiplinaarseid rakendusuuringuid, teadus- ja arendusnõunike võrgustikuga seotud tegevusi, TAI poliitika seiret.</i>

- 2026.a. käivitub ka **strateegiliste uuringute programm**, mille eesmärgiks on Eesti ühiskonna ja majanduse eest seisvate keeruliste probleemide lahendamiseks tarviliku teadus- ja arendustegevuse kavandamine ja elluviimine ning selle tulemuste rakendamine.

Lisa 3 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Programmi juhtimiskorraldus

Teadmussiirde programm on kahe ministeeriumi ühisprogramm: **programmi koostajad ja vastutajad on Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)**. Programmi kinnitavad haridus- ja teadusminister ning majandus- ja tööstusminister pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist vastavalt pädevusjaotusele ning see avalikustatakse HTM-i ja MKM-i kodulehtedel⁸⁹.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia ning riigi rahaliste võimalustega.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutavad HTM ja MKM vastavalt ülal toodud jaotusele tegevuste lõikes. Programmi aluseks olevate strateegiliste dokumentide koostamisel on konsulteeritud partneritega nii teistest avaliku sektori organisatsioonidest kui ka era- ja mittetulundussektorist.

Programmi tegevuste elluviimiseks vajalikud olulisemad arendusülesanded lisatakse HTM-i ja MKM-i tööplaanidesse, mille raames nende täitmist ka seiratakse.

LISA 1. 2025. a programmi ja programmi tegevuste eelarve täitmine

Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtluse tulemusvaldkonnas oli Haridus- ja teadusministeeriumi algne eelarve 245,1 miljonit eurot, lõplikuks eelarveks kujunes 248,3 miljonit. Eelarve jäagiks kujunes 17,4 miljonit eurot, millest piirmääraga vahendid olid 9,1 miljonit eurot.

Jäägi põhjustas Teamingu programmi kaasrahastus, kus Vabariigi Valitsuse poolt on seitsmeks aastaks otsustatud riiklik garantii teaming-tippkeskuste projektide rahastamiseks, väljamaksed jagunevad aastati erinevalt. Lisaks põhjustavad tekkepõhises eelarves jäägi haridusteaduste programmi vahendid, kus on tehtud pikaajalised lepingud ning ülikoolide teadusandmebaaside kasutuslitsentside ja riiklikult oluliste teadustaristute tegevustoetuse ettemaksed (tegevused on plaanipäraselt ellu viidud kuid tekkepõhised kulud tekivad 2026. aastal).

Detailne info ülekantud riigieelarve vahendite kohta on haridus- ja teadusministri käskkirja „2025. aasta riigieelarve vahendite ülekandmine 2026. aastasse“ seletuskirjas.

Tuludest sõltuvate kulude eelarve jääk oli 8,2 miljonit eurot, täideti 80 protsenti eelarvest.

⁸ Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht, strateegilised alusdokumendid ja programmid: <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid>

⁹ Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht, strateegilised alusdokumendid ja programmid: <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid>

2024. aastast kanti 2025. aastasse üle 8,5 miljonit eurot. Detailne info ülekantud riigieelarve vahendite kohta on haridus- ja teadusministri käskkirja „2024. aasta riigieelarve vahendite ülekandmine 2025. aastasse“ seletuskirjas.

Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelisest reservist eraldati ministeeriumile 2,8 miljonit eurot struktuuritoetuste tagasinõudeks. Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala algne eelarve teadmussiirde programmis oli 98,0 miljonit eurot, lõplikuks eelarveks kujunes 100,7 miljonit, millest täideti 75,8 miljonit eurot. Kasutamata jäi kokku 24,9 miljonit. Piirmääraga vahendid moodustasid lõplikust eelarvest 74 protsenti ja jäägist 70 protsenti.

Algne piirmääraga eelarve oli 73,1 miljonit ja lõplik 74,7 miljonit eurot. Lõplikku piirmääraga eelarve kujunemist mõjutasid:

- 2024. aastast kanti 2025. aastasse üle 32,6 miljonit eurot. Selgitused jääkide tekkimise ja ülekandmise vajaduse kohta programmi tegevuste lõikes on leitavad ministeeriumi kodulehelt¹⁰.
- Lisaeelarvetega vähendati tulemusvaldkonna eelarvet kokku 31,3 miljoni euro võrra. Sellest 27,3 miljonit planeeriti ümber finantseerimistingimuste eelarvesse innovatsioonilaenu fondi moodustamiseks. Ettevõtja rakendusuuringu ning teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alase rahvusvahelise koostöö toetamise määruste alusel loodud toetusmeetmete eelarves planeeriti ümber 3,7 miljonit eurot, mis nihutati 2029. aastasse. Valdkondlike teadusuuringute eelarvest planeeriti 2026. aastasse ümber 0,3 miljonit eurot, sest nende valmimine on erinevatel põhjustel veninud. Programmi majandamiskulusid vähendati kokku 0,1 miljonit eurot, sealhulgas oli see tingitud ka tugiteenuste kulude ümberjagamisest programmide vahel. Kaitseministeeriumilt saadi 0,15 miljonit eurot NATO DIANA eelkiirendi projektiks.
- Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelisest reservist eraldati ministeeriumile 0,3 miljonit eurot välistoetuste mitteabikõlblike kulude katteks.

Piirmääraga eelarvest kasutati ära 77 protsenti ehk 57,3 miljonit eurot. Kasutamata jäi 17,4 miljonit, millest 2026. aastasse kanti üle 4,2 miljonit. Üle jäeti kandmata 13,2 miljonit eurot. Selgitused vahendite kasutamise ning ülekandmise vajaduse kohta programmi tegevuste lõikes on leitavad ministeeriumi kodulehelt¹¹.

Tuludest sõltuvate kulude algne eelarve oli 24,7 miljonit eurot. Riigieelarve täitmise põhimõtete järgi kasutatakse tuludest sõltuvate kulude ja investeeringute lõpliku eelarve saamiseks metoodikat, milles kulude ja investeeringute eelarve viiakse vastavusse tuludest sõltuvate kulude ja investeeringute tegeliku limiidiga. Tegelik limiit hõlmab ka juba laekunud ettemakseid, mille kasutamine on kavandatud tulevasteks perioodideks. Lõplikusse eelarveks kujunes 25,9 miljonit eurot, millest täideti 18,3 miljonit ehk 71 protsenti. Tuludest sõltuvate kulude eelarve jääk 7,6 miljonit eurot koosneb CO₂ kvooditulust rahastatavate üleeuroopalist huvi pakkuvate projektide teadus- ja arendustegevuse toetuste jäägist, kus toetuse saajad on kulutusi teinud esialgu planeeritust aeglasemas tempos.

¹⁰ Eelarve ja majandusteave. Allikas: https://mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium-ja-minister/eelarve-ja-majandusteave?view_instance=1¤t_page=1

¹¹ Eelarve ja majandusteave. Allikas: https://mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium-ja-minister/eelarve-ja-majandusteave?view_instance=1¤t_page=1

Ministeeriumil oli programmi eelarvesse planeeritud 0,2 miljonit eurot põhivarade kulumit. Kuna eelarvet täideti 0,3 miljoni euro eest, siis tekkis siin 0,1 miljoni euro ulatuses ületäitmine.

Tabel 7. Teadmussiirde programmi (nimetus) ja programmi tegevuste 2025. a eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Teadmussiirde programm	130 810	134 847	104 939
Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine (MKM)	97 376	99 816	74 958
Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine (MKM)	670	917	882
Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine (HTM)	32 764	34 114	29 099

LISA 2. Programmi teenuste kirjeldus (MKM)

Programmi tegevus 1: Ettevõtete innovatsioon Eesmärk: Luuakse vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni- ja arendustegevuse läbiviimiseks			
Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus
1.1 Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine	Koostöös partnerorganisatsioonidega on ettevõtetele loodud arendustegevust ja innovatsiooni toetav keskkond	Teenus hõlmab riiklikku terviklikku innovatsioonipoliitika kujundamist ja juhtimist, sh ettevõtete arendustegevuse ning innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse tõstmisega seotud toetusmeetmete (nagu nt intellektuaalomandialased nõustamised, rakendusuuringu programm, tootearendustoetus, osakud, rakendusuuringu keskus jne), reaalarajamajanduse jm poliitikasekkumiste väljatöötamist. Eesti seisukohtade kujundamine ja esindamine EL, OECD, NATO jt rahvusvahelistes organisatsioonides.	MKM
1.2 Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamine	Loodud on erinevad toetusmeetmed arendustegevuste toetamiseks.	Teenus hõlmab ettevõtete arendustegevuse (sh rakendusuuringu ja eksperimentaalse arenduse) ning innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse tõstmisega seotud meetmete rakendamist EISI, AS Metroserdi, Teaduspargi Tehnopol ja Tartu Teaduspargi poolt	MKM
1.3 Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise soodustamine	Jätkatakse ettevõtete osalemise soodustamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes	Teenus hõlmab endas rahvusvahelistes organisatsioonides ja partnerlustes osalemist, mille eesmärk on aidata ettevõtetel pääseda ligi rahvusvahelistele TAI-teenustele, sh rahastusele (ESA, CERN, Horizon, EUREKA, EIC jm rahvusvahelised võrgustikud). Eesti esindamine nimetatud organisatsioonides ja võrgustikes.	MKM
1.4 Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise toetamine	Jätkatakse ettevõtete osaluse toetamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes	Teenus hõlmab rahvusvahelistes võrgustikes, partnerlustes ja organisatsioonides ettevõtete osalemise toetamist EISI kaudu.	MKM

1.5 Innovaatiliste avaliku sektori teenuste soodustamine	Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist	Teenus hõlmab nõudluspõhise innovatsioonipoliitika kujundamist, sh avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmist, loomaks uusi turuvõimalusi innovaatilistele ettevõtetele ja nende uuenduslikele lahendustele	MKM
1.6 Innovatsiooni soodustava avaliku sektori teenuste arendamine	Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega (Accelerate Estonia).	Teenus hõlmab avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmiseks vajalike meetmete rakendamist ja teenuste osutamist EISI kaudu; Accelerate Estonia programmi rakendamist.	MKM
Programmi tegevus 2: Iduettevõtlus Eesmärk: Toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut			
Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus
2.1 TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi toetav ja investeerimiskeskonda soodustav poliitika kujundus	Teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete arenguks vajaliku keskkonna loomine, mis toetaks neid kõigis arengufaasides	Teenus hõlmab endas iduettevõtlusalast terviklikku poliitikakujundust ning teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse keskkonna arendamist (Start-Up Estonia programm, süvatehnoloogia iduettevõtluse äriarenduse toetus, Smartcapi kaudu tehtavad fondi investeeringud; erinevad kiirendid)	MKM
2.2 TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamine ja investeerimislahenduste rakendamine	Jätkub riigi osalusega fondide rahastamise (rohetehnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust.	Teenus hõlmab endas Start-Up Estonia programm, süvatehnoloogia iduettevõtluse äriarenduse toetuse rakendamist EISI kaudu	MKM

LISA 3. Programmi teenuste kirjeldus (HTM)

Lisatakse enne programmi kinnitamist.